

Spis treści

Wstęp	13
Rozdział I	
BRYTANIA PREHISTORYCZNA I CELTYCKA	
Najstarsze kultury Brytanii	17
Zagadka kamiennych kręgów	20
Kultura Celtów	23
Potomkowie Hwlla i Akun	23
Czy Celtowie brytyjscy przybyli z kontynentu europejskiego?	25
Języki celtyckie	28
Religia	29
Druidzi	30
Bard w archaicznej społeczności celtyckiej	33
Przedchrześcijańska literatura celtycka	35
Przedchrześcijańska sztuka celtycka	39
Rozdział II	
BRITANNIA ANTIQUA	
Wyspy Cynowe	41
Od Pretanike do Wysp Brytyjskich	45
Britannia Romana	47
Podbój	47
Okres powstań brytońskich	48
Pod ochroną Muru Hadriana	50
Wzloty i upadki „brytońskich cesarzy”	53
Narodziny brytońskiego chrześcijaństwa	57
Rozdział III	
DZIEDZICTWO ARTURA I HENGESTA	
Inter mare et Barbaros	59
Drogi podboju anglosaskiego	62
Kultura germańskich przybyszów	63

Poezja staroangielska	65
Muzyka staroangielska	70
Sztuka i architektura anglosaska	72
Alfred Wielki	75
Wikingowie w Brytanii – nie tylko rozboje	77
Kultura normañskiej Anglii	83
Architektura	85
Tkactwo i haft artystyczny	88
Metaloplastyka	88
Malarstwo tablicowe i ścienne	90
Sztuka iluminatorska	91
Witrażownictwo	91
Języki i literatury Anglii normañskiej	92
Literatura średnioangielska	94
Od Urbgena do Owaina Glyn Dwra	95
Kronikarze średniowieczni	100
Myśl teologiczna	106
Wycliffe i lollardyzm	109
Chaucer i jego pielgrzymi	113
Paradoksy wojny stuletniej	114
Od Kaledonii do Albanu	118
Złoty wiek literatury szkockiej	120
Średniowieczna muzyka angielska po roku 1066	122
Ludyczność angielskiego średniowiecza	125
Tańce zbiorowe	125
Początki form teatralnych	127
Inne formy ludyczne	128

Rozdział IV

EPOKA REFORMACJI I TEATRU

Początki wielkiej dynastii	129
Niespełnione nadzieje brytońskich Celtów	132
Reformacja w Anglii	138
More i jego <i>Utopia</i>	143
Rządy Edwarda VI i Krwawej Mary	145
Kultura reformującej się Szkocji	149
Początki nowożytnej architektury i muzyki szkockiej	159
Panowanie Elżbiety	163
Hakluyt i narodziny angielskiej świadomości morskiej	169
Legenda zwycięstwa nad Armadą	171
Kompanioni Jej Królewskiej Mości	177
Pierwsze krytyki teatru	181
Shakespeare – symbol epoki	182
Shakespeare poza klasycznym teatrem	185
Nie tylko Shakespeare	187

Tragedia	187
Komedia	191
Spółki dramaturgiczne	194
Odkrycie łzawych uczuć i tragedia rodzinna	195
Między <i>Arkadią</i> a eufuizmem, czyli narodziny powieści elżbietańskiej	196
Poezja i poeta w elżbietańskiej Anglii	202
Spisywacze historii – polemiki religijne i społeczne	205
Muzyka epoki Tudorów	206
Malarstwo i witraże	211
Architektura	213
Krzesło i widelec – symbole rodzącego się indywidualizmu	217
Obyczaje i ubiory epoki Tudorów	219
Rozdział V	
BURZLIWY WIEK XVII	
Pod panowaniem Jakuba I	223
Szkoci na emigracji	226
Bacon i początek nowożytnego empiryzmu	228
Brytyjskie Biblie	229
Pirackie legendy	236
Poeci metafizyczni	238
Kawalerzy szpady i pióra	241
Czym był purytanizm?	244
Piewcy purytanizmu	249
Deklaracja sportów	252
Boskie prawa i Parlament	257
„Szumowiny i męty tej ziemi”	259
Droga na szafot	264
Cromwell	266
Pogrobne przesłanie Hobbesa	269
Czas restauracji i <i>Habeas Corpus</i>	271
Satyra i odnowa teatru	273
Powieść i pamiętnikarze	277
Faworyty ostatnich Stuartów	280
Ubiory, peruki i kosmetyki	282
Muzyka okresu restauracji	285
Malarstwo – w cieniu cudzoziemców	286
Rzeźba – brak rodzimych talentów	288
Architektura – od Jonesa do Wrena	289
Rzemiosło artystyczne	292
Zdobnictwo ścian i sufitów – boazerie i sztukaterie	292
Tkaniny	293
Meblarstwo	294
Kowalstwo artystyczne	295
Szkło i ceramika	295
Sztuka drukarska i introligatorstwo	296

Zegarmistrzostwo	297
Rozwój nauki – pod znakiem Newtona	298
Filozofia i myśl polityczna Locke'a	300
Trudne narodziny tolerancji	304
Platonisci z Cambridge	309
Początki prasy i walki o wolność słowa	311
 Rozdział VI	
WIEK ROZUMU	
Historyczne tło epoki	316
Augustianie i oświeceni	317
Początki refleksji estetycznej – neoklasycyzm Pope'a	319
Prasa kulturalna i codzienna	322
Sztuka drukarska	325
Zmagania o wolność słowa	325
Narodziny literackiego reportażu	328
Robinson, czyli buntownik i zwiadowca kolonialny	330
Szlakiem Guliwera	332
Powieść listowa – początki kwestii kobiecej	334
Libertynizm erotyczny	336
Łotrzykowskie tradycje	341
Ponura legenda Tyburn	343
Teatr i dramat	346
Pod znakiem <i>Opery żebraczej</i> i włoskiej	348
<i>God Save the King</i> i <i>Rule Britannia</i>	351
Angielskość Händla	353
Promenady, cyrk i sport	356
Malarstwo – od Hogartha do Reynoldsa	358
Architektura	363
Rzeźba	367
Rzemiosło artystyczne	368
Złotnictwo i jubilerstwo	368
Ceramika, porcelana i szkło	370
Wyroby metalowe – kowalstwo artystyczne	371
Zegarmistrzostwo	371
Meblarstwo	372
Ubiór i moda	374
Prukarstwo, tabaka i kosmetyki	376
Między moralistyką a ekonomią	378
Wielkie kierunki i systemy filozoficzne	382
Oświeceniowy deizm	382
Berkeley	384
Hume	384
Szkocka szkoła filozoficzna	385
Narodziny nowożytnej historiografii	386
Edukacja	389

Słowniki i encyklopedie – legenda doktora Johnsona	392
Początki muzealnictwa	395
Postępy higieny	396
Pocztą i komunikacją	398
Antykatolickie ostatki	400

Rozdział VII

OD CZUŁOŚCI SERCA DO ROMANTYCZNYCH PORYWÓW

Brytyjski sentymentalizm	402
Sztuka w nurcie sentymentalizmu i preromantyzmu	408
Malarstwo topograficzne i akwarele	408
Picturesque	411
Duchy jako element brytyjskiej... rzeczywistości	412
Gotycka powieść grozy	415
Ogród angielski	418
Architektura w ogrodach angielskich – ruiny i kocie posągi	422
Neogotyck	426
Poeci preromantycznej wyobraźni	428
Odkrycie folkloru	431
Dramatyczne losy szkockiego tartanu	435
Nobilitacja literatury ludowej	441
Malarstwo epoki romantyzmu	444
Brytyjczycy romantycy wobec kwestii wolności i rewolucji	452
Geniusze brytyjskiego romantyzmu	462
Blake – poeta, który zmarł śpiewając...	462
Byron – sportsmen i buntownik	462
Wordsworth, Coleridge, Southey – poeci jezior	465
Keats – przedwczesna śmierć	467
Shelley – wojujący ateista	468
Scott – twórca powieści historycznej	468
Muzyka romantyzmu	469
Ubiory doby romantycznej	472
Legenda Trafalgaru – blaski i cienie brytyjskiej potęgi morskiej	475
Moralny wymiar podboju Indii – Kompania Wschodnioindyjska	481

Rozdział VIII

WIKTORIA I JEJ EPOKA	483
Pod znakiem pary i elektryczności	489
Cena rewolucji przemysłowej	493
Luddyzm	494
Poganiacze niewolników – praca dzieci	495
W cieniu Peterloo – działalność Cobbeta	498
Zawiedzeni czartyści	500
Utylitaryzm i początki myśli społecznej	502
Kobieta, małżeństwo i seks w wiktoriańskiej Anglii	505
Homoseksualizm	508

Prostytucja	509
Policja i prawo	511
Od konstabli Peela do Scotland Yardu	511
Sądownictwo i system penitencjarny	513
Dziedzictwo opryszka Houlihana	516
Nowoczesna poczta	517
Prasa	519
Prasa codzienna	519
Prasa radykalna	521
Czasopisma kulturalne i naukowe	522
Prasa religijna	524
Czasopisma popularne	524
Prasa kobieca i rodzinna	524
Prasa sportowa	525
Pisma satyryczne i karykatura	526
Giganci wiktoriańskiej powieści	528
Surtees i Dickens	528
Od Thackeraya do Wellsa	531
Pisarki doby wiktoriańskiej	534
Poezja wiktoriańska	535
Literatura dla dzieci i młodzieży	538
Dramat i teatr – w świetle gazowych lamp	541
Muzyka	546
Działalność koncertowa – stan i rozwój muzyki symfonicznej	546
Opera	549
Balet	551
Music-hall	551
Historiografia	555
Rozwój myśli estetycznej	557
Malarstwo wiktoriańskie	560
Sztuka i poczta prerafaelitów	562
Zanikająca miniatura i rutynizacja portretu	564
Wiktoriańskie malarstwo realistyczne	565
Biblia, antyk i historia	566
Pejzaż i malarstwo rodzajowe	567
Od jeleni na rykowisku do malarstwa erotycznego	568
Maryniści	570
Cudzoziemscy malarze w Wielkiej Brytanii, brytyjscy artyści za granicą	570
Akwarelistyka, rytnictwo, ilustratorstwo książek i czasopism	572
Malarstwo o tematyce sportowej	576
Wpływy Francji i szkoła z Glasgow	577
Klub Nowej Sztuki Angielskiej i szkoła z Newlyn	578
Amatorzy	579
Witrażownictwo	579
Rzeźba	581
Handel sztuką, mecenat i galerie	583
Architektura po neogotyku	585
Biblioteki i towarzystwa naukowe	588
Rewolucyjny wpływ teorii... ewolucji	589
Kontynuatorzy Smitha	593

Religia	595
Drogi awansu i poprawy bytu	599
Self-help i koncepcja wiedzy użytecznej	599
Ruch związkowy	602
Ruch spółdzielczy	603
Odmiany brytyjskiego socjalizmu	604
Socjalizm utopijny	604
Socjalizm chrześcijański	605
Socjalizm municypalny Toynbeeego	606
Fabianie	607
Sytuacja w krajach celtyckich – „trwajacie jako naród”	608
„Wychowanie do swojego celu stosowne”	613
Armia i flota – w cieniu wielkich legend	619
Wiktoriański etos sportu	621
Rodzina wiktoriańska, obyczaje domowe i towarzyskie, ubiór	626

Rozdział IX

UMIERA IMPERIUM, NIECH ŻYJE IMPERIUM

Epoka edwardiańska	632
Literatura i sztuka początku wieku XX	635
Powieść	635
Poezja georgiańska	637
Grupa Bloomsbury i Apostołowie	638
Imagizm i vortycyzm	640
Dramat i teatr przełomu wieków	641
Malarstwo i rzeźba do I wojny światowej	643
Mysł społeczna i filozoficzna przełomu wieków	645
Edwardiański barok i miasta-ogrody	647
Muzyka do I wojny światowej	649
Wojna, jej poeci i malarze	650
Zwycięstwo sufrażystek	654
Dwudziestolecie międzywojenne – zagrożenie kulturą biedy	655
Egzotyka brytyjskiej kultury politycznej – komunizm i faszyzm	658
Od człowieka z chorągiewką do Rolls-Royce’a	660
Pod znakiem teatrografu i „małego włóczęgi”	662
Początek elektronicznej rewolucji – radio BBC	667
Literatura dwudziestolecia międzywojennego	670
Powieść	670
Powieść detektywistyczna – od Bentleya do Agaty Christie	674
Poezja	676
Teatr i dramat międzywojnia	679
Muzyka przed rokiem 1939	681
Sztuka dwudziestolecia międzywojennego	683
Malarstwo	683
Rzeźba	685
Architektura i urbanistyka po I wojnie światowej	687
Co przydarzyło się Corbettom?	689

Ku ideałom państwa opiekuńczego	692
Literatura i film czasu wojny	693
Malarstwo i rzeźba	699
Teatr i muzyka	700
Bum, bum, bum – buuum	701
Churchill	702
Przemiany społeczno-kulturowe po II wojnie światowej	704
Nowy fenomen – kultura ludności kolorowej	706
Problemy monarchii	710
Edukacja a ekonomia	713
Prawa Parkinsona	716
Kwestie kultury prawnej – aborcja i kara śmierci	718
Film – wielkość i dekadencja samodzielności	719
Radio – koniec monopolu BBC	723
Eksplozja telewizji	725
Prasa się nie poddaje	729
Od Steele'a do Britpopu	733
Muzyka symfoniczna i opera	738
Rozkwit i dekadencja królewskiego baletu	741
Teatr i dramat po II wojnie światowej	744
Wielcy eksperymentatorzy	746
Młodzi gniewni	748
Druga fala	749
Teatr społeczności miejskich i teatr edukacyjny	751
Teatry awangardowe i obrzeży	753
Między historią a polityką	756
Teatr zbiorowości dyskryminowanych	757
Niektóre tendencje w brytyjskim dramacie końca XX stulecia	759
Krytyka teatralna	760
Literatura powojenna – pod znakiem Orwella i Goldinga	760
Powieść	760
Brytyjskie dystopie	761
Powieść katolicka	765
Literatura dziecięca i młodzieżowa – Harry Potter	768
Od Jamesa Bonda do <i>Dnia szakala</i>	769
Spadkobiercy Wellsa	770
Poezja po II wojnie światowej	771
Dekadencja sztuki	773
Nowa architektura i urbanistyka	779
Imperium linguae anglorum	782
Skróty stosowane w przypisach	785
Bibliografia	786
Indeks nazwisk	794
Mapy	833